ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII DESPĂRȚĂMÎNTULUI TINCA AL „ASTREI" ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

de

LUCIA CORNEA

Despărțămîntul Tinca a fost, în ordinea înființării lor, cel de-al cincilea despărțămînt bihorean al cunoscutei asociații culturale.

El a luat ființă în 1912, prin strădania avocatului Andrei Ille și a desfășurat pînă în anii primului război mondial o activitate destul de substanțială, axată în principal pe susținerea a numeroase conferințe în comunele aparținătoare, multe dintre aceste acțiuni fiind însoțite de „proiecțiuni" cu *schiopticonul*, aparat foarte apreciat în epocă[1]. Izbucnirea războiului a întrerupt însă aceste activități.

Ceea ce dorim să reliefăm în lucrarea de față este activitatea desfășurată în cadrele acestui despărțămînt după Unire, în ce măsură s-a reușit realizarea scopurilor „Astrei" în cuprinsul său.

În primul rînd trebuie remarcat că după 1918 aria de cuprindere a despărțămîntului s-a redus foarte mult. Din 59 de comune cîte avea în 1912 la înființare, comune ce făceau parte din cercurile Tinca, Salonta, Cefa și Beliu, în 1921 aria de cuprindere a despărțămîntului se reducea strict la cele *23 de comune*[2] ale plasei Tinca: *Batăr, Belfir, Căpîlna, Căuașd, Cheșa, Cărăsău, Cociuba Mare, Fonău, Gepiș, Girișu Negru, Ginta, Gurbediu, Husasău de Tinca, Ianoșda, Miersig, Mociar* (astăzi Dumbrava), *Oșand, Petid, Rîpa, Suplacu de Tinca, Talpoș, Tăut* și, desigur, *Tinca*. Restrîngerea ni se pare firească, dată fiind recomandarea „Astrei" din 1921 de a se organiza despărțămintele pe plase, dar se datorează în același timp și experienței de pînă atunci, care arăta că un despărțămînt prea întins era foarte greu de cuprins în sfera unor preocupări intense și susținute.

---

[1] Viorel Faur, *Contribuții la cunoașterea acțiunilor de constituire a despărțămîntului din Tinca al „Astrei" și a primelor demersuri pentru înființarea celor din Salonta și Vașcău (1912—1914)*, în *Crisia*, 1978, p. 613—627.

[2] *Transilvania*, 1921, nr. 7—8, p. 575.

https://biblioteca-digitala.ro

Ca director al despărțămîntului s-a menținut și în 1920 *Andrei Ille*[3]. Acesta însă, renunțînd probabil la activitatea în cadrul „Astrei", acțiunea de reorganizare a despărțămîntului, necesară după perioada de inactivitate din timpul războiului, a fost preluată de avocatul *Aurel Pinția*. În cadrul adunării cercuale ținută la Tinca, la 7 martie 1921, despărțămîntul s-a reorganizat în prezența unui numeros grup de ofițeri și subofițeri din divizionul de artilerie cantonat în localitate[4], cadre militare cărora li se cerea cu acest prilej „sprijinul moral și pentru viitor în scopul înaintării problemelor îmbrățișate de Asociațiune". Urmarea imediată a fost înscrierea a 18 ofițeri ca membri activi în cadrele „Astrei". Despărțămîntul astfel reorganizat nu s-a remarcat însă în primii ani printr-o activitate prea consistentă, deși cel mai mare număr de membri cotizanți apare în 1924: 50 de membri (11 pe viață și 39 activi)[5].

La începutul anului 1925, în urma decesului lui Aurel Pinția, „actele referitoare la Astra și ștampila despărțămîntului au fost predate protopopului Tincii, *Ioan Catone*"[6]. În aceste împrejurări, despărțămîntul Tinca s-a reorganizat din nou, în perioada 1926—1927[7], de data aceasta președinte fiind avocatul *Cornel Vaida*[8]. Răstimpul următor, cel al anilor 1928—1931, a fost cel mai bogat în realizări din întreaga activitate interbelică a despărțămîntului, considerat de altfel, de către centrala de la Sibiu, ca „reorganizat în mod vrednic de laudă"[9]. Cornel Vaida a renunțat însă pe parcurs la preocupările sale în domeniul „Astrei", în parte și fiindcă nu reușise să cointereseze intelectualitatea locală la o activitate coerentă și susținută pe tărîm cultural[10], astfel că la începutul anului 1936 comitetul de conducere al „Astrei" județene se arăta din nou preocupat de soarta despărțămîntului Tinca, rugîndu-l pe Ioan Catone să insiste pentru reluarea activității[11].

La jumătatea anului 1936 a fost ales ca președinte al despărțămîntului Tinca un intelectual de valoare — *Aurel P. Bănuț* —, scriitor și publicist,

---

[3] *Consemnarea membrilor Asociațiunii*..., în *Transilvania*, 1920, nr. 5—9, p. XXXVI.

[4] *Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1920/21*, în *Transilvania*, 1921, nr. 7—8, p. 575—576.

[5] *Transilvania*, 1924, nr. 10—11, p. 517.

[6] *Ibidem*, 1925, nr. 9—10, p. 456.

[7] *Tabloul despărțămintelor Asociațiunii după județe*, în *Transilvania*, 1927, nr. 10—11, p. 442.

[8] *Transilvania*, 1927, nr. 10—11, p. 448.

[9] *Raportul general*..., în *Transilvania*, 1929, nr. 10—11, p. 756.

[10] Se păstrează o scrisoare a sa din 1932 către Comitetul Central, în care, într-un moment de descurajare, cerea să i se ridice arhiva, sigiliile și libelul de depunere al despărțămîntului, arătînd că „... și în anii precedenți pe lîngă toate sforțările mele despărțămîntul n-a putut desfășura nici o activitate independentă, decît prin colaborarea preponderentă a despărțămîntului județean, din care cauză nu întrevăd necesitatea ființării mai departe a unui despărțămînt și comitet de plasă figurant" (Arhivele Statului filiala Oradea, *fond „Astra" despărțămîntul Bihor* (fond nr. 94), Inv. 35, dos. 16, f. 23).

[11] Arh. St. O., *fond citat*, dos. 21, f. 16.

https://biblioteca-digitala.ro

stabilit de cîțiva ani la Tinca, unde împărtășea împreună cu familia o situație materială precară[12]. A rămas pînă în 1939 la conducerea despărțămîntului, în a doua jumătate a acestui an urmîndu-i *Aurel Fildan*[13].

Acestea fiind principalele etape pe care le-a parcurs organizarea despărțămîntului în perioaa 1921—1940, se cere să urmărim și *situația membrilor „Astrei"*, care au activat în cadrul despărțămîntului. Numărul lor real este însă practic imposibil de cunoscut, neavînd la dispoziție decît statisticile publicate de revista *Transilvania* (care cuprind pe membrii cotizanți), precum și unele mențiuni disparate în cuprinsul unor documente. Toate acestea nu oferă însă o imagine clară privind dimensiunea reală a activității „Astrei" în plasa Tinca, din punct de vedere al numărului de persoane antrenate, deși ne prezintă uneori amănunte interesante. În primii ani după Unire, de pildă, „Astra" consemna în statistici pe membrii săi cu numele și ocupația. Astfel, din statistica a doi ani consecutivi, 1920—1921, rezultă, în mare, categoriile sociale și profesionale mai des întîlnite printre membrii „Astrei". Din cei 37 de membri activi din plasa Tinca 8 erau învățători, 4 preoți, 18 ofițeri și subofițeri, un pădurar, cîțiva avocați etc.[14]. Explicația înscrierii acestui mare număr de ofițeri și subofițeri constă în acțiunea propagandistică a conducerii despărțămîntului cu prilejul adunării cercuale în care s-a reorganizat despărțămîntul[15].

Numărul cel mai mare de membri s-a înregistrat statistic în 1924 — 50 de membri[16]. Ca un ecou al reușitei adunării generale a despărțămîntului județean, desfășurată la Tinca în august 1931, se păstrează, din toamna aceluiași an, o declarație de înscriere a 32 de învățători din plasă[17]. În statisticile publicate în *Transilvania* însă ei nu apar, încă o dovadă că, incomplete fiind, acestea nu pot fi luate în considerație fără a fi coroborate și cu alte surse informaționale.

Despărțămîntul Tinca, modest ca întindere, a cuprins și un număr relativ mic de „agenturi" sau *cercuri culturale*. În 1913 acestea erau 9 la număr. În timpul războiului activitatea întrerupîndu-se, în 1921 mai figurau doar 3 „agenturi"[18], pentru ca în 1927, după reorganizarea despărțămîntului, să fie deja 5 cercuri culturale[19]. În anul următor figurau 6 ast-

---

[12] Concludentă în acest sens este scrisoarea sa de la sfîrșitul lui august 1935 către Horea Petra Petrescu: „... Eu am avut trei ani cumpliți și ca sănătate și ca moral, și ca trai material! Să ferească Dzeu și pe dușmanii mei! Poate că va da Dzeu să fie ceva mai bine, începînd cu 1 Sept., cînd îmi încep activitatea ca membru în Consiliul de Direcție al Uzinelor comunale din Oradea cu un salar ce asigură, ipermodest, traiul familiei mele îndeajuns de martirizată pînă azi" (*Biblioteca Astra Sibiu*, Cota M. XXXII 6/3, Inv. 6636).

[13] *Transilvania*, 1939, nr. 4, p. 292.

[14] *Ibidem*, 1921, nr. 7—8, p. IX—X.

[15] *Ibidem*, p. 575—576.

[16] *Ibidem, 1924*, nr. 10—11, p. 517.

[17] Arh. St. O., *fond citat*, dos. 14, f. 24—25.

[18] *Transilvania*, 1921, nr. 7—8, p. 575.

[19] *Ibidem*, 1927, nr. 10—11, p. 448.

https://biblioteca-digitala.ro

fel de mici filiale ale „Astrei", dîndu-se și lista comunelor în care funcționau: *Tinca, Oșand, Husasău, Gepiș, Cociuba-Mare și Miersig*[20]. În 1930 s-a întemeiat un cerc cultural și la *Căuașd*[21].

În această perioadă intervenise însă deja o schimbare în orientarea conducerii despărțămîntului. La fel ca și în cazul bibliotecilor populare, se renunțase la ideea de a le înființa cu orice preț, arătîndu-se, cu luciditate, care era situația reală, adică faptul că țărănimea aștepta mai mult de la aceste cercuri culturale. Chestiunea s-a discutat chiar la adunarea generală a despărțămîntului județean ținută la Tinca în 1931, unde se arăta ineficiența activității culturale dacă ea se desfășoară sporadic și fără mijloace: „Țăranii se conving — dacă stăruim a-i convinge — relativ foarte ușor să se înscrie și să alcătuiască un cerc cultural, dar așteaptă un folos perceput de la el, iar în sărăcia de azi, și fără să avem întîi putința de a da țăranilor la cerc, măcar lucruri plăcute pentru ochi și urechi (aparate de proiecțiuni, cinematografe etc.) dacă nu un folos palpabil, ele rămîn formă fără fond și banalizează ideea... Cîtă vreme nu putem îndeplini condițiile menționate, nu așteptăm mare lucru de la ele..."[22]. În aceste condiții, rolul principal al cercului cultural a rămas, și aici ca și în alte plase, cu mici excepții, acela de a asigura receptivitatea locală față de acțiunile „Astrei", inițiate fie de conducerea despărțămîntului de plasă, fie de a celui județean și de a administra biblioteca.

Situația *bibliotecilor populare* a fost aproape identică cu cea a cercurilor culturale. În perioada 1921—1923 figurau în statistici 14 biblioteci[23], situație caracteristică, probabil, perioadei de dinainte de 1918, pentru că în 1927 apăreau consemnate doar 5[24]. În anul următor cele 6 biblioteci existente acum funcționau în aceleași localități ca și cercurile culturale[25], constituind de fapt una din principalele lor rațiuni de existență[26]. În 1930 s-au înființat biblioteci la Căuașd și Tăut, numărul lor ajungînd astfel la 8[27]. Nu deținem însă date despre profilul și înzestrarea acestora.

Aceasta fiind baza organizatorică a „Astrei" în raza despărțămîntului Tinca, documentele parcurse ne-au condus spre concluzia că principala modalitate prin care locuitorii plasei Tinca au luat cunoștință de activitatea culturală și propagandistică a „Astrei" au fost conferințele și șezătorile și, în al doilea rînd, dar nu cea mai puțin importantă, activitatea corală.

Despărțămîntul Tinca, în comparație cu alte despărțăminte bihorene limitrofe — Beliu, Salonta — a beneficiat mai mult de *conferințe și șeză-*

---

[20] *Ibidem*, 1929, nr. 10—11, p. 798.
[21] Arh. St. O., *fond citat*, dos. 14, f. 16.
[22] *Ibidem*, f. 7—8.
[23] *Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1920/21*, în *Transilvania*, 1921, nr. 7—8, p. 575.
[24] *Transilvania*, 1927, nr. 10—11, p. 448.
[25] Tinca, Oșand, Husasău, Gepiș, Cociuba Mare și Miersig.
[26] *Transilvania*, 1929, nr. 10—11, p. 798.
[27] Arh. St. O., *fond citat*, dos. 10, f. 23.

https://biblioteca-digitala.ro

tori culturale. Sursele de care am dispus[28] indică, doar pentru perioada 1925—1931, 34 de astfel de acțiuni, organizate în marea lor majoritate de despărțămîntul județean, cea mai „plină" sub acest raport fiind perioada 1928—1930. Doar cinci din satele aparținătoare plasei Tinca au rămas în această perioadă înafara propagandei prin conferințe a „Astrei", ceea ce situa această plasă, ca și cuprindere a întregului teritoriu, pe un loc fruntaș[29].

Conferențiarii, majoritatea intelectuali orădeni, erau în principal profesori, avocați, medici etc. Figură singulară a făcut actorul D. Barcaroiu de la Teatrul de Vest din Oradea, care, alături de conferențiarii „Astrei", a asigurat succesul cîtorva șezători culturale. Dintre conferențiari s-au remarcat profesorii Teodor Neș (președintele despărțămîntului județean) și Damaschin Ioanovici (secretarul despărțămîntului amintit), avocații Aurel Lazăr și Teodor Popa, medicii dr. Gâldău și I. Matei și Ștefan Mărcuș, cunoscut animator al vieții muzicale și teatrale bihorene. Printre temele cele mai frecvent abordate erau: problema cooperativelor sătești, rosturile „Astrei" la sate, rolul școlii și al cărții pentru ridicarea țărănimii. Colaborarea cu secția locală a asociației învățătorilor a fost și aceasta mai concludentă decît în alte plase.

Dintre acțiunile organizate cu forțe locale s-a evidențiat aniversarea la Tinca a zece ani de la Unire, „participînd din toate comunele despărțămîntului săteni în număr de aproape 1 000"[30].

Ceea ce a impus însă satele plasei Tinca pe planul vieții culturale rurale , în comparație cu toate celelalte zone ale județului în perioada interbelică, a fost *activitatea corală*.

În 1930 activau în Bihor 16 coruri sătești organizate, dintre care șapte, deci aproape jumătate, erau cele din plasa Tinca, considerate a fi un exemplu pentru celelalte. Este vorba de *corurile din Tinca, Tăut, Batăr, Talpoș, Gurbediu, Miersig și Girișul Negru*, organizate și îndrumate în mare majoritate de învățătorul *Iosif Botău*.

Organizarea lor a fost secondată de-o propagandă corespunzătoare prin conferințe, care atrăgeau atenția țăranilor asupra importanței corurilor sătești și a necesității stimulării activității lor. Cu ocazia șezătorilor culturale organizate în sate activiștii „Astrei" se întîlneau cu conducători și membri ai unor coruri sătești, cum era, de pildă, cel din Batăr[31]. Mai mult, nu de puține ori conferențiarii „Astrei" au fost însoțiți, mai ales în anii 1930—1931, de două din aceste formații: corul intelectualilor din Tinca și corul și fanfara din Tăut.

---

[28] Conferințele și șezătorile culturale organizate în cadrul despărțămîntului Tinca sînt consemnate în următoarele surse: *Transilvania*, 1926, nr. 8—9, p. 435; 1927, nr. 10—11, p. 447—448; 1929, nr. 10—11, p. 796, 798 și Arh. St. O., *fond citat*, dos. 14, f. 4—6; dos. 16, f. 50—51.

[29] Comunele rămase înafara acțiunii conferențiare a „Astrei" au fost: Belfir, Căpîlna, Fonău, Ginta și Talpoș.

[30] *Transilvania*, 1929, nr. 10—11, p. 798.

[31] Arh. St. O., *fond citat*, dos. 14, f. 5.

https://biblioteca-digitala.ro

Corurile din plasa Tinca s-au făcut remarcate pentru prima dată la concursul de coruri sătești și de meseriași din 8 septembrie 1930, organizat în paralel cu adunarea generală din Oradea a despărțămîntului Bihor. Printre cele opt formații corale prezente se aflau și corurile din Tăut (condus de învățătorul Iosif Botău), cel din Talpoș (condus de învățătorul Alexandru Dimitrie), precum și cel din comuna Batăr (condus de învățătorul Al. Ștefănescu), toate trei[32] coruri mixte pe patru voci, care au prezentat melodii cunoscute din repertoriul de epocă al corurilor sătești: compoziții de Nicolae Oancea, Ion Vidu, Nicolae Firu, etc.

S-a evidențiat cu acest prilej Iosif Botău, care a deschis concursul cu corul din Tăut, prezentîndu-se publicului și în calitate de compozitor, apreciat de organizatorii concursului pentru că „a organizat 7 coruri în județ și a inițiat în conducere mai mulți din învățători[33]. În cadrul aceleiași competiții, juriul a fost impresionat și de „amploarea vocilor bărbătești din Batăr“. Acest prim concurs coral s-a transformat în cele din urmă într-un festival cu rol stimulativ, juriul hotărînd „. . . să distribuie premii egale, remunerînd în special cheltuiala corurilor îndepărtate. În consecință, s-a acordat fiecăruia dintre coruri suma de 3 000 lei, plus unora dintre ele cheltuiala de drum“.

Un alt prilej de a se distinge l-a constituit pentru corurile sătești din împrejurimile Tincii concursul din 4—15 august 1931, organizat de același Iosif Botău, concurs care a premers adunării generale a despărțămîntului județean, manifestare de amploare, deosebit de reușită[34]. Această nouă competiție corală a condus la concluzia că pe viitor era și mai necesară „angajarea corurilor sătești existente într-o acțiune de propagandă în raza satelor; organizare de coruri nouă, crearea unor mici fonduri sătești de organizare și propagandă, din contribuția comună a „Astrei“, a comitetelor școlare sătești . . .“[35]. Urmarea acestei hotărîri a fost în plasa Tinca faptul că activiștii „Astrei“ au descins în același an la Gurbediu, Batăr, Rîpa și Tinca, unde s-au stabilit înțelegeri cu învățătorii locali, în problema adunării unor fonduri bănești, a organizării corurilor și a stabilirii unei colaborări cu asociația învățătorilor din Tinca.

La *adunarea generală a despățămîntului județean Bihor*, desfășurată la *Tinca*, la *15 august 1931*, a fost prezent și Gheorghe Preda, vicepreședinte al „Astrei“, care a avut cu acel prilej o consfătuire cu comitetul de conducere județean[36]. Reușita acestei adunări generale a stîrnit ecouri favorabile la nivelul conducerii centrale a „Astrei“. Într-o adresă primită de la Sibiu se arăta: „Atît adunarea generală de la Tinca, din 15 l.c., cît

---

[32] Au mai fost înscrise: corul din Gurbediu, condus de învățătorul Al. Radu, corul din Miersig, condus de învățătorul Nicolae Tămaș (cor de copii) și corul din Girișu Negru. Acestea însă, după toate probabilitățile, n-au fost prezente la Oradea (Arh. St. O., *fond citat*, dos. 12, f. 55, 64).

[33] *Ibidem*, f. 101—102.

[34] *Ibidem*, dos. 13, f. 11.

[35]. *Ibidem*, dos. 16, f. 49—50.

[36] *Ibidem*, dos. 13, f. 7, 9.

https://biblioteca-digitala.ro

și celelalte manifestații ale despărțămîntului ne-au format convingerea că o mînă de oameni, plini de inimă, lucrează sistematic pentru propășirea culturală"[37]. La formarea acestei impresii a contribuit desigur și activitatea corurilor sătești, căci în raportul general prezentat de Comitetul Central în 1931 erau date ca exemplu Bihorul și Banatul, unde „... corurile și fanfarele formează punctele de gravitație, cari — utilizate cu pricepere din partea conducătorilor localnici ai Astrei — vor fi excelente stimulente pentru propaganda noastră"[38].

Din 1934, după cum se știe, activitatea „Astrei" în general s-a concentrat asupra școlilor țărănești[39]. În această perioadă la conducerea despărțămîntului Tinca se afla scriitorul și publicistul A. P. Bănuț, partizan convins al ideii școlii țărănești. Țăranii din zona Tinca au fost așadar prezenți încă de la prima ediție a școlii țărănești bihorene, cea de la Oradea, din 1936, la care au participat trei persoane[40], iar în anul următor, în februarie-martie 1937 altele două[41]. În primăvara anului 1938 un țăran din Talpoș, Petru Floriș, era prezent la o nouă ediție a școlii din Oradea[42]. Țărani din Căuașd au participat la cursurile școlii din 1940[43].

Una dintre cele mai bine organizate școli țărănești, care s-a impus „... deasupra nivelului obișnuit"[44], a fost aceea care a funcționat la Tinca, sub conducerea lui A. P. Bănuț, timp de două săptămîni, în decembrie 1938, timp în care cei 34 de elevi, între 19—38 de ani, au audiat diferite cursuri[45], au asistat la proiecții (înfățișînd aspecte din munca în gospodăria țărănească, prezentarea unor răsadnițe model, a unor animale de rasă din țară și străinătate) și au vizitat fermele din Oradea ale Camerei de agricultură și Școlii normale de fete. La sfîrșitul cursurilor, după examinare, s-au împărțit absolvenților ca premii pluguri și alte unelte agricole, altoi și puieți, ouă de păsări de rasă, semințe și cărți.

O inițiativă directă venită din partea satului a fost cea din 1939, cînd la căminul cultural din Girișu Negru s-au deschis, sub auspiciile

---

37 *Ibidem*, f. 16.

38 *Raportul general prezentat de Comitetul central ... asupra activității sale în anul de gestiune 1930/31*, în *Transilvania*, 1931, nr. 1—8, p. 22.

39 Lucia Cornea, Barbu Ștefănescu, *Școlile țărănești organizate de „Astra" bihoreană în perioada interbelică (1934—1940)*, în *Crisia*, 1982, p. 195—204.

40 Aceștia erau: Petru Moțiu din Tinca, Florian Vicaș din Husasău și Iustin Avrămuț din Batăr (Arh. St. O., *fond citat*, dos. 21, f. 117). Inițial, pe lista trimisă de plasa Tinca au figurat, pe lîngă cei de mai sus și Dumitru Bonce din Gurbediu și Ioan Curt din Miersig (*Ibidem*, dos. 22, f. 5).

41 Este vorba de Ioan Tiurbe din Ianoșda și Dumitru Bonce din Gurbediu. Despre acesta din urmă se știe că era în vîrsta de 26 de ani și proprietar a 8 iugăre de pămînt (*Ibidem*, dos. 22, f. 14—25; dos. 23, f. 5—7).

42 *Ibidem*, dos. 22, f. 29.

43 Ion Bradu, *Începuturile și activitatea „Astrei" în Bihor*, în *Contribuții culturale bihorene*, Edit. de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Bihor, Oradea, 1974, p. 143.

44 *Transilvania*, 1939, nr. 1, p. 58—59; nr. 4, p. 240.

45 În total 104 lecții „după programul tip al „Astrei" adaptat nevoilor locale"

https://biblioteca-digitala.ro

despărțămîntului județean și ale Camerei de agricultură, cursurile unei școli țărănești cu două secții, pentru bărbați și pentru femei[46].

Școlile țărănești au încheiat de fapt seria principalelor activități prin care „Astra" bihoreană și-a făcut simțită prezența în satele plasei Tinca. Punerea în aplicare a dictatului de la Viena a întrerupt cu brutalitate și în această plasă orice formă de activitate culturală a acestei asociații.

În concluzie, între 1921—1924, despărțămîntul Tinca, relativ mic ca întindere, dar situat aproape de centrul acțiunilor „Astrei", a beneficiat, prin relativa ușurință a accesului în satele sale, de acțiuni numeroase. Cu toate că resursele intelectuale locale n-au fost folosite pe măsura posibilităților pentru organizarea unor conferințe și șezători culturale, plasa Tinca s-a individualizat printr-o notă proprie. Este vorba de activitatea corală de excepție, ale cărei ecouri mai erau sesizabile și în anii noștri (de pildă, corul sătesc din Batăr). Notabilă a fost activitatea despărțămîntului Tinca și la capitolul școli țărănești. Prin urmare, am considerat utilă valorificarea și sintetizarea informațiilor, mai ales arhivistice, referitoare la această problemă, așa cum considerăm de altfel necesară punerea în valoare a informațiilor deținute în legătură cu toate celelalte despărțăminte bihorene, ca un prim pas în direcția obținerii unei imagini de ansamblu a activității „Astrei" în cuprinsul județului Bihor în perioada interbelică.

ASPECTS DE L'ACTIVITÉ DE LA FILIALE TINCA D'„ASTRA" À L'ÉPOQUE D'ENTRE DEUX GUERRES

(Résumé)

L'auteur met en relief l'activité déployée par la filiale Tinca de l'association culturelle *Astra* à l'époque d'entre deux guerres.

Entre 1921—1940 cette filiale bénéficia, par la relative facilité de l'acces dans ses villages, de nombreuses actions culturelles. Quoiqu'on n'usa pas, à la mesure des possibilités, des ressources intellectuelles locales pour l'organisation des conférences et des festivités culturelles, la filiale Tinca s'individualisa par une note propre. Il s'agit de l'activité des choeurs, dont les échos étaient encore saisisables même de nos années.

L'activité de la filiale fut notable aussi en ce qui concerne les écoles rustiques.

Par conséquent, on considéra comme utile la mise en valeur et la synthèse des informations, surtout des informations d'archives, concernant ce problème, ainsi comme on considère d'ailleurs comme nécessaire la mise en valeur des informations détenues concernant toutes les autres filiales, en tel qu'un premier pas pour obtenir une image d'ensemble de l'activité d'Astra en Bihor à l'époque d'entre deux guerres.

---

[46] Ion Bradu, *op. cit.*, p. 143.

https://biblioteca-digitala.ro